

SYMPOSIUM: ARMOEDE EN GEZONDHEIDSZORG IN VLAANDEREN (23.10.10)

Welke lessen trekken de artsen verenigingen hieruit?

Een majeur probleem

Alhoewel de meeste aanwezigen beseften dat armoede een erg groot en groeiend probleem is in Vlaanderen, waren zij toch verbaasd over de omvang en de ernst van deze dramatische situatie. En al is arm zijn in Brussel waarschijnlijk niet te vergelijken met wat de armen in sommige Afrikaanse staten meemaken, toch is er voor ongeveer 20 tot 25% van de bevolking in de hoofdstad een ernstig probleem.

Werklozen, laaggeschoolden, migranten en mensen zonder papieren vormen zoals algemeen bekend zeker de groep met de grootste risico's, maar toch hebben wij als deelnemers geleerd dat armoede een bijzonder complex fenomeen is dat een veel grotere groep mensen treft dan algemeen verwacht.

Het bio-psycho-socio-cultureel en spiritueel model

Meerdere bevragingen bij studenten geneeskunde geven aan dat deze jonge mensen in het vak stappen wegens hun interesse voor de biomedische wetenschappen en omdat zij mensen willen helpen. De medische opleiding is dan ook heel sterk gericht op de kennis van het menselijke lichaam en de invloed daarop van ziektekiemen en andere agressieve factoren.

De opleidingen tot arts zijn in Vlaanderen meestal van een zeer goed niveau maar beperken

zich haast uitsluitend tot het bio-psychisch model. De enkele lessen over de sociale en culturele context waarin mensen opgroeiden en leven en de uiterst beperkte introducties in de menselijke spiritualiteit zijn onvoldoende om van de opleidingen een evenwichtig en goed uitgebalanceerd proces te maken.

Een ruime kennis van alle biologische factoren en de diepgaande studie van de menselijke geest brengen weinig over de kwaliteit van de sociale context, de culturele achtergrond en de reflectie over de eigen eindigheid. Wat is de arme burger met een maximaal aanbod aan lichamelijke zorgen indien ook de materiële en de spirituele vragen geen duidelijk antwoord krijgen?

Aandacht voor sociale en materiële situatie

Het symposium van VVMV – VGV heeft ons allen duidelijk gemaakt dat de gezondheidszorg meer en meer met haar grenzen wordt geconfronteerd. De huidige economische en financiële toestand toont sinds enkele jaren, voor wie dat nog niet wist, dat de bomen niet tot in de hemel groeien. De budgetten voor onderzoek, onderwijs en allerlei materiële investeringen krijgen zeer strenge controles en dit is meer dan terecht. Het adagium “uw gezondheid kent geen prijs” is reeds lang achterhaald. Maar wat nu in Brussel werd aangetoond is dat ongeveer een kwart van de Vlamingen onvoldoende inkomen heeft om

de kosten voor een basale gezondheidszorg te betalen. Wij leerden dat dit niet enkel rechtstreeks met geld te maken heeft maar dat ook opleiding, cultuur, levenswijze en attitude mee deze precaire sociale situatie bepalen. Het is erg jammer dat niet meer artsen hun handelen mee laten sturen door de algemene budgettaire toestand en de terechte noden van zoveel arme patiënten.

Het is dan ook schrijnend om vast te stellen dat nog zoveel financiële middelen verloren gaan in onverantwoord medisch handelen en dat een aantal collegae totaal geen rekening houden met de economische status van hun cliënteel en die van de overheid.

De opleiding

Zoals wij in het eerdere betoog over het bio-psycho-sociaal model aanhaalden, leiden wij in Vlaanderen onze studenten op tot zeer vaardige artsen, maar schieten wij tekort in de voorlichting en duiding van wensen en mogelijkheden van de doelgroep en de overheid. Het zou zeer zinvol zijn om ons symposium-verslagboek nog eens extra aan alle opleidingscentra voor artsen en zorgverstrekkers aan te bieden en eveneens naar de artsenverenigingen te brengen.

In een begeleidende brief moeten wij de nadruk leggen op de ernst van de situatie en de noodzaak om deze informatie aan studenten en collegae door te geven.

Het levenslang leren

De wetenschappelijke verenigingen van artsen dragen een grote verantwoordelijkheid bij de beroepsbegeleiding van hun leden. VVMV en VGV hebben hier een prachtprestatie neergezet en aan anderen getoond hoe belangrijk ook sociale aspecten zijn voor de gezondheidszorg. Wij moeten mee het beleid, de artsen en ook de opleiding confronteren met deze boodschap. Ons bijzonder geslaagd congresboek is gesneden koek voor al wie mee de hand aan de ploeg wil slaan. Onderwerpen, titels, sprekers en allerlei deskundigen staan duidelijk in de aanbieding met naam en toenaam. Ons werk is niet af indien wij deze boodschap nu niet verder uitdragen en dat gaan wij dus ook doen.

Besluit

Het symposium “Armoede en gezondheidszorg in Vlaanderen” heeft een problematiek op de kaart gezet die de meeste artsen ontgaat. Dank zij de medewerking van alle deskundigen hebben wij nu een mooi instrument dat woorden in daden kan omzetten. Zelf namen wij als eerste de wapens op en nodigden een van de sprekers uit op een seminarie voor studenten van de 2de fase in de bachelor-opleiding geneeskunde. Het verhaal dat gebracht werd was een heuse openbaring voor deze toekomstige artsen

Wij kijken uit naar andere initiatieven waarbij de navormingsprogramma's van de wetenschappelijke verenigingen zeker een goede piste kunnen zijn.

Chris Geens

Inleiding

Het is de alumni van de K.U.Leuven (en waarschijnlijk ook van de andere universiteiten) bekend dat er een belangrijk debat aan de gang is over de “identiteit of de eigenheid” van de universiteit. Velen denken dat dit vooral in Leuven over de “K” van de K.U.Leuven gaat, maar eigenlijk is dat maar een discussie van tweede orde.

Het is veel belangrijker om binnen de maatschappij van vandaag te vertellen waarvoor een universiteit staat en wat zij betekent binnen de huidige maatschappelijke context. Het lijkt meer dan logisch dat de overheid aan enige nieuwe regelgeving toe is betreffende al wat met opleiding te maken heeft en dat doorlopende controle daarop de juiste manier is om een en ander op te volgen.

Maar een universiteit vindt het vaak al goed wanneer zij de eigen docenten, studenten en personeelsleden bij de beleidsbeslissingen betreft en houdt verder niet erg van andere pottenkijkers wanneer het over de eigen interne keuken gaat. En zo zijn de alumni een niet onbelangrijke groep die mee voor aansturing van het beleid kunnen/mogen zorgen, net als de emeriti die ook de nodige adviezen kunnen geven vanuit de jarenlange eigen ervaring en inzet.

Alumni zijn mensen die een diploma aan een of meerdere afstudeerrichtingen behaalden en graag nadien nog contact houden met de instelling. Maar alumni vertonen ook vaak en graag tekens van verbondenheid met hun instelling en sturen graag kinderen, kleinkinderen en familieleden

van vrienden en kennissen naar de universiteit waar zij het zelf goed hadden. Logisch dus, dat alumni ook graag enige erkenning krijgen, laat staan een klein vingertje in de pap willen houden.

Universiteit en wetenschappelijke verenigingen

Elke wetenschappelijke artsenvereniging zorgt ervoor om minstens van elke Vlaamse universiteit een of andere vertegenwoordiging in het eigen bestuur te hebben. Hand – en spandiensten zijn nu eenmaal nuttig en gerieflijk en zorgen goed voor aansluiting bij wetenschappelijke vorming, onderzoek en maatschappelijke inzet. Vooral de vervolgoopleidingen, ook wel de beroepsopleidingen genoemd, vragen ruime samenspraak tussen wetenschappelijke verenigingen, beroepsorganisaties en universiteiten.

De wetenschappelijke verenigingen zijn vaak de goed geoliede draaischijven waarlangs een en ander best te regelen valt. Omdat academici, cc stafleden van universitaire disciplines, hier vaak met grote interesse maar zonder specifieke bedoelingen aanwezig zijn, bevorderen wij ook het gesprek tussen de betrokken partijen.

Maar het is ook aan de artsen uit wetenschappelijke verenigingen en beroepsorganisaties om binnen deze organisatie ook de universitaire plannen mee aan te sturen. Zij zijn als het ware de maatschappelijke steunpunten voor de universitaire opleiding.

De U.Z.

De meeste universitaire opleidingen geneeskunde hebben ook een stevige verankering met hun U.Z. en hun standpunten worden vaak mee bepaald door de wetmatigheden van deze instellingen. Nu zijn de wetenschappelijke verenigingen zeer goed geplaatst om binnen de eigen disciplines ook de universitaire visie mee aan te sturen.

“Alumni laat uw universiteit niet los” zou het nieuwe adagium moeten luiden. Universiteiten denken vaak dat zij hun alumni niet nodig hebben en alumni denken vaak dat zij binnen de academische wereld niet nodig zijn en daar toch sowieso geen stem hebben. Het siert de universiteiten dat zij ook eigen accenten wensen te leggen en zich zo weten te onderscheiden van de andere instellingen in Vlaanderen, en waarom niet van de rest van de wereld. De U.Z. zijn bij uitstek mooie voorbeelden van het leveren van uitzonderlijke prestaties ten dienste van de gemeenschap.

Alumni en universiteiten

Vaak toch is een universiteit een instelling op zich die graag de eigen regels en wetten uittekent en niet graag gestoord wordt door de “buitenwereld” bij het bepalen van het eigen beleid. En dit heeft zo zijn voordelen en zijn nadelen.

De meeste universiteiten, of zij zich nu vrij, katholiek of staats- of gemeenschaps- als kenmerk of adjectief aanmeten, bestaan voor meer dan

90% dankzij de financiering door staat en/of gemeenschap. Wanneer een bepaalde instelling nu het eigen programma wenst waar te maken naar opleiding, onderzoek of maatschappelijke relevantie toe, kan die maar best op de eigen afgestudeerden een beroep doen om dit alles uit te bouwen. Het netwerk van alumni is vaak de juiste weg naar het vinden van maatschappelijke verankering en verantwoording voor het juiste gebruik van de overheidsgelden.

En zo doen alumni best beroep op de opleiders en top experts in de eigen disciplines uit de eigen universiteit wanneer zij ook kwaliteitsvolle en speerpuntprestaties wensen neer te zetten.

Kortom

Artsen, alumni, wetenschappelijke verenigingen en universiteiten, laat elkaar niet los. Onderhoud een stevig discours, wissel informatie uit, stel opleidingsplaatsen open aan de universiteit maar ook in de periferie en op het werkveld.

De gezondheidszorg en de maatschappij kunnen alleen maar gediend zijn door nauw samenwerkende opleiders, terreinwerkers en afgestudeerden.

Chris Geens